

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Narednice in inserate
sprejema upravništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rekopis se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niskih ulicah št. 2, I., 17.

Izhajava vsak dan izvenred-
ne medelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Na pošti prejemnik:

za
zelo leto naprej 26 K — h
pol leta . . . 13 —
četrt . . . 6,50 —
mesec . . . 2,20 —

V upravništvo prejemnik:

za
zelo leto naprej 20 K — h
pol leta . . . 10 —
četrt . . . 5 —
mesec . . . 1,70 —

Na poštiljanje: a dom
79 h na mesec.

Štev. 290.

V Ljubljani, v četrtek, 18. decembra 1902.

Letnik XXX.

'Gospodarska zveza'.

Med tem, ko nasprotniki povsod iščejo kamenja in polen, da bi ubili koristno gospodarsko delo v korist in probujo ljudstva, pa gre »Gospodarska zveza« mirno dalje svojo pot. V njenem razvoju vidimo naraščanje življenjske sile slovenskega naroda. Njen nastanek, njene borbe, njena sedanja sestava in obseg, katerega je zadobila — vse to kaže in jasno uči, da jo je rodila potreba, da živi v njej plodna ekonomična misel in da je njena prihodnost.

To nam dokazuje obširna in strokovnjaško sestavljena knjiga, katero je ravno kar izdala »Gospodarska zveza«. Ravno zadnji čas so leteli nanjo zopet napadi zavistnih razdiravcev; »Gospodarska zveza« ni odgovarjala na častniške napade, ampak izdala je to knjigo, v kateri je natančno popisala svoj obseg, svoje delovanje, svojo moč. To je: Letopis »Gospodarske zveze« za leto 1901.*)

I.

»Gospodarska zveza« se čuti že zdaj kot prihodnje središče vse narodno - gospodarske ljudske organizacije celokupnega slovenskega naroda. Zato je pa v svoj letopis sprejela že zdaj splošen pregled vseh narodnogospodarskih ustanov slovenskih, onih, ki so že v »Zvezi«, in onih, ki so ali same za se ali pa v drugih zvezah. Ta publikacija »Gospodarske zveze« sama je že veliko kulturno dejanje, ker nam daje prvi celotni pregled čez naše narodno gospodarstvo. Iz nje razvidimo vse, kar se je pri nas ekonomično-organizatoričnega ustvarilo. Kdor hoče sploh govoriti pri nas o narodnem gospodarstvu, mora imeti v rokah to knjigo, ker je sestavljena iz popolnoma avtentičnih podatkov, ter tako pregledna in natančna, da je danes naš najboljši pripomoček za narodno-gospodarsko bilanco slovenskega naroda in za

*) Letopis »Gospodarske zveze« v Ljubljani, registrirane zadruge z omejeno zavezo za leto 1901. Sestavil Vekoslav Pelc, revizor »Gospod. zveze«, Ljubljana 1902. Izdala in založila »Gospod. zveza«. Tisk »Zadružne Tiskarne«. Cena 5 K.

sodbo o njegovi bodočnosti. V naslednjem hočemo iz nje navesti nekaj splošnih podatkov.

Zadružni zakon, na katerega podlegi se snujejo naša društva, je z dné 9. aprila 1873. pomanjkljiv in zastarel, a vendar ga izkuša ljudstvo izrabiti po moči za svoje potrebe. Začetkoma so se snovale le kreditne zadruge, hranilnice in posojilnice po načinu Schultze-Delitschevem. Ljudstvo, brez pomoči izročno izkoriščevanju posameznikov, je z veseljem pozdravilo te prve gospodarske zavode, koji so bili večinoma tudi le plod spekulacije posameznikov, a so vsaj ustanovile nekako, četudi previsoko, a vendar približno gotovo obrestno mero. Bile so nekaka rešilna deska v splahni liberalno-kapitalistični povodnji. Žal, da so mnogokje prišle v roke tudi kapitalistično navdahnjenim osebam, ki so bolj gledale na svojo, nego na ljudsko korist. Do konca l. 1894. jih je bilo na slovenski zemlji že 75.

Od l. 1894. so se začele snovati zadruge po načinu Raiffeisenovem, prva dné 18. novembra 1894. v Trnovem pri Hradi Bistrici, in potem je šlo hitro dalje, tako, da so zdaj že 104.

Vseh denarnih zavodov se je ustanovilo med Slovenci do 30. junija 1902. že 231 in poleg tega se bavi s posojili tudi še 10 konsumnih društev v Istriji. Na posamezne dežele se razdeljujejo tako:

Kranjsko	— — — — 108
Štajersko	— — — — 45
Koroško	— — — — 23
Primorsko	— — — — 55
Skupaj	— — — — 231

Od teh so torej 104 čiste Raiffeisenovke, ostale so po načinu Schultze-Delitsch ali pa po mešanem načinu Raiffeisen-Schultze-Delitsch. Na Kranjskem so raiffeisenovke v večini (65), na Štajerskem jih je doslej le 5 (40 drugih), na Koroškem ni še nobene, na Primorskem so tudi v večini (34).

»Gospodarska zveza« je sprejela dozdej razne zavode v svoje okrilje. 104 posojilnice so v njej zvezane, in sicer

kranjskih	— — — — 68
štajerskih	— — — — 9
primorskih	— — — — 25
dalmatinski	— — — — 2
Skupaj	— — — — 104

Drugih zadrug je vraslo na slovenskih tleh 232, in sicer:

kmetijskih društev	. . . 94
konsumnih društev	. . . 45
mlekarskih zadrug	. . . 50
raznih drugih zadrug	. . . 43
Skupaj	. . . 232

Te se razdeljujejo po posameznih deželah tako-le:

Kranjska	. . . 108
Štajerska	. . . 50
Koroška	. . . 1
Primorska	. . . 23
Skupaj	. . . 232

Od teh je doslej v »Zvezi« 53 društev.

Vseh slovenskih zadrug je bilo torej do 30. junija 1902 zasnovanih 463, od katerih je v »Zvezi« 155. Ostale se razdeljujejo na »Zvezo slovenskih posojilnic v Celju«, »Centralno posojilnico v Gorici«, »Istarsko posojilnico v Pulju«, nekatere pa niso v nobeni zvezi.

To je celoten pregled čez vse naše zadruge. Prihodnjič izpregovorimo več o zadrukah, združenih v »Gospodarski Zvezi«.

Omeniti moramo pa kot posebno dragocenost tega »Letopisa« izborni narodnogospodarski zemljevid slovenskih dežel, kateri je pridejan knjigi. Izdelan je v barvah in z različnimi znamenji, katera omogočajo hiter in točen pregled. V vsakem gospodarskem društvu slovenskem naj bi visel ta zemljevid na steni! Studirajo ga naj pa sploh vsi naši domoljubi, saj se na njem vidi natančno, kod je kaj gospodarske organizacije, in kod je še manjka!

Državni zbor.

Dunaj, 17. grudnia.

Razkrinkano lopovstvo.

Pod gorenjim naslovom je sobotni »Narod« objavil članek, ki po slogu in posvkah kaže pisca v pravi njegovi podobi. Ne samo kaj, marveč tudi kdo je zmazal dotični pamflet, je značilno za preporno vprašanje.

»Poštenjaki v »Slovenski zvezi« so uprizorili pravo pravcato lumparijo . . . proti poslancu Plantanu, a se je vsled lojalnosti poslancu Formáneka korenito izjavila, tako da so zdaj klerikalci pred vso javnostjo osramočeni kot podli spletakarji. Plantan je storil zaslužno delo. Mejtrem koso dolenjski kmetski poslanci pasli lenobe in še zmenili niso zato zadevo, se je poslanec dolenjskih mest zavzel za krošnjarje ter s svojim nastopom opozoril vlado, zbornico in vso javnost na veliko krivico, ki se kani storiti naši deželi, ter zajedno izbral kmetske poslance iz spanja in jih prisilil, se zavzeti za korist svojih volivcev.

»Plantan je blamiral klerikalce«, »Slovenec« je dolžil poslancu Plantanu, da je pri razpravi o krošnjarstvu udaril pona rodni politiki čeških poslancev, da je narodno politiko Čehov imenoval »otročjo« in Čeha izzval ter razžalil. . . »Slovenec« se je osmelil trditi, da smo mi Plantanov govor falsificirali, da ga nismo točno preveli.

»Same lumparije, kakršnih so zmogni samo opljuvani poštenjaki škofove stranke, same infamije, kakršnih so zmogni samo klerikalci.

»Ko bi »Slovenec« imel toliko poštenja, kakor ga ima vsak capin pod vešalami (!), bi bil doslovno navedel tista mesta, glede katerih nas je dolžil, da so falsificirani.

Tako »Narodov« člankar, ki nima poguma, da bi razkril svetu svoje pošteno, užaljeno in častitljivo lice, marveč izza vogla meče polena, pesek in blato na osebe, katerim je on lanaki sneg.

Slog izdaje človeka, pravi znani fran-

LISTEK.

In prvi si Ti!

(Na grob J. Bukovniku)

... der Mensch muss
dulden sein Scheiden aus der
Welt, wie seine Ankunft.
Shakespeare.

Monotono drdra vlak po romantični Gorénjski — in jaz sedim v kupeju ter zrem vunkaj na z belo odejo pokrito naravo. Kako je bilo še tu vse živo pred kratkimi dnevi. Pisane rožice so z zanosom dvigale svoje glavice in se nalahno priklanjale v božajočem vetru ter sanjale sladke sanje. In k njim so priletavali v vijugastih poletih ljubljani metuljčki, srkali iz njih zlatih čašic opojni med in jim pravili bajke o veselem življenju. Nad njimi pa je visoko pod sinjim nebom žrgolel škrlatček svojo drobno pesmico Aj, vse je bilo veselo, vse polno bujnega življenja v vse oživljajočem solncu

In zdaj? Vse na okoli je pusto in mrtvo. Ni jih pisanih rožic na zelenem polju, ni jih srčkanih metuljčkov, ni jih ljubljanih ptičic . . . vse je zaspalo, vse je zamrlo . . .

Smrt!

In jaz sem se stresnil in začutil v srcu kričočo disharmonijo Zamislil sem se

* * *

Bilo je sredi meseca julija. Matura je bila za nami — in mi smo se še enkrat zbrali, predno se ločimo, mogoče ločimo za vedno, in idemo vsak svojo pot, odločeno nam od vekomaj . . .

In žvenketale so čaše, v kojih se je penila dolenjska kapljica; in napivali smo svojim idealom, napivali domovini, napivali svoji bodočnosti . . .

Ozrl sem se po dvorani.

Vsenaokoli veseli obrazi, polni življenja, polni mogočnega zanosa; vsenaokoli sveto navdušenje, delovati za našo domovino, za naš bedni narod, in delovati, da se ublaže naše pene razmere . . .

Ozrl sem se po dvorani.

Kdo bo prvi žrtev smrtne kose? . . . In za hip me je obšla žalna misel. Mogoče nas že drugo leto ne bo vseh . . .

A proč misli žalostne! Danes, ko stojimo na pragu življenja — čemu bi mislil na smrt? Vsi smo mladi, polni svetih čuvstev za mili naš dom — in danes naj mislim na smrt?

In zažvenketale so vnovič čaše — in trčil sem s Teboj, Janko.

»Zakaj nisi vesel?« si me vprašal.

»Ne vprašuj! Bila je žalna misel, ki mi je nehoté šnila v glavo« . . .

In zopet so žvenketale čaše, in napili smo idealom, napili domovini, napili svoji bodočnosti . . .

* * *

Bil sem v Novem mestu. Pod tih večer sem se sprehajal ob Krki in nemo gledal v njene počasi tekoče in umazane valove.

Začutil sem za sabo korake. Ozrem se — in bil si Ti. In skoraj sem se Te ustrašil. Nisi bil več tisti Janko, kakor si bil še v gimnaziji. Bled je bil Tvoj obraz — in po njem je bila razlita tiha melanholija . . .

»Kaj se Ti je zgodilo?«

In pravil si mi, da si se prehladil in da si že dalje časa ležal doma, a si zdaj že v toliko okreval, da si mogel nastopiti svojo službo.

»Cutim se zdaj popolno zdravega«, si mi dejal.

In jaz sem te hrabil. A v srcu mi je bilo hudo, ker vedel sem, da v Tebi gloje črv bolezn, ki Ti mogoče vseprekmalu vniči mlado življenje, polno lepih načrtov za negotovo bodočnost . . . a dejati Ti tega nisem upal . . .

In hodila sva ob Krki ter sanjala o le-

pih bodočnih dnevih, sanjala o svetlih idealih . . .

In padla je tiha noč na trudno zemljo; od nekod pa je lahno priplavala mila pesmica iz miljenih ustic mlade devojke:

»Tam za goro zvezda sveti,
oj kak' jasno se blešči . . .«

* * *

Bilo je dolgočasnega dneva začetkom prve jeseni. Zamišljeno sem stopal po Prešernovih ulicah doli — a kdo mi pride tu nasproti? Bil si Ti, Janko. A kolika izprememba, kar sva govorila zadnjič! Tvoj blede obraz je postal še bolj bled — že je smrt dihal vanj s svojim strupenim dihom. In stresel sem se v dnu srca. Ne, nikdar nisem mislil, da Te tako kmalu srečam v Ljubljani in — takega.

Govorila sva malo — obadva sva imela nujne opravke. Le dejal si mi v slovo, ko sva si segla v roke:

»Zdravstvuj! Pozdravi tovariše!«

»Bog Te živi, Janko! In pozdravi se skoraj!«

In ločila sva se . . .

Vzdramil sem se — in vlak je pridrdral v Kranj. Izstopil sem ter počasi ubral pot proti Tvojemu domu.

oski pregovor. Bravo! naj sami sodijo, kakšen mora biti človek, kateremu teko izpod peresa pasovke, kakršnih je »Narodev« sobotni člankar nabral v svoji bogati zalogi. Kdor zabavlja in pauje, ta se sam obsoja.

Zato se z njim ne bom prerekal, kdo je »lump«, »podel spletkar«, »capin pod vešali« in »infamen« človek, o tem naj sodi slovenska javnost. Konstatovati hočem še enkrat dejstva, ki jih je navedel »Slovenec« člankar dne 6. grudnia.

Prvič je istina, kakor sem dokazal zadnjo soboto, da je gospod Plantan — hotel ali nehoté — govoril proti češki taktiki, rekoč: »Bilo bi mnogo važneje, ko bi vse stranke složno prepredile, da bi se nam ne trebalo bati zloglasnega § 14. . . . Vlada nas pošlje na počitnice, ne da bi bil rešen provizorij, in § 14. pride v veljavo, dasi ga zaničujejo vse stranke.«

Na drugem mestu pravi gosp. Plantan: »Vse druge stranke, ki se imenujejo svobodomiselné, naj bi vendar malo pomislile, ali je modro, da svobodomiselné stranke za krščanske socialce kostanj pobirajo iz žrjavice, kar se tukaj danes godi. Nujnosti predloga oba častita predgovornika (dr. vitez Plaček in dr. Pommer) nikakor nista dokazala.«

Naglašal sem že, zakaj je dr. vitez Plaček v imenu mladočeškega kluba nujno predlagal razpravo o krošnjaškem zakonu, namreč v prvi vrsti iz taktičnih razlogov. In ta taktika je posledica čeških narodnih zahtev. Računajoč s to taktiko katoliško-narodni poslanci tudi niso goverili proti nujnosti, kakor g. Plantan, zato je tudi smešna trditev, da je on »izbral kmetske poslance iz spanja in jih prisilil, se zavzeti za korist svojih volilcev«. Naj tu pripomnim, da sta gg. Povše in dr. Šusteršič več dni pred razpravo poslala načrt zakona v Kočevje in Ribnico, da izrazijo volivci svoje pomisleke. Tako je g. župan Loy iz Kočevja g. Povšetu poslal obširno spomenico, istotako možje iz Ribnice g. Šusteršiču. To dokazuje, da so se naši poslanci zanimali za stvar, preden jih je g. Plantan »bral iz spanja«. Drugi dokaz je, da so ravno naši poslanci dosegli kranjskim krošnjašem stare pravice, dočim je g. Plantan dosledno molčal, dasi je v svojem »slavnem« govoru dne 2. grudnia obetal »bei den betreffenden Paragraphen das Wort zu ergreifen.«

Lojalno pa zopet priznam, da g. Plantan ni izrečno imenoval »češko politiko otročjo«. Te besede je rabil dr. Ellenbogen. Bila je torej pomota v osebi, ko je posl. Formánek odgovarjal prvemu protigovorniku, ne da bi imenoval osebo. Toda vsi poslušavci so menili, da g. Formánek meri na g. Plantana, osobito pa češki poslanci. In tako so poročali tudi češki in

A nisem hodil veselih korakov — nekaj težkega mi je ležalo na srcu . . . Kdaj sem slutil, da Ti bom moral iti tako kmalu k pogrebu? In kdo bi mi bil to povedal lansko leto, ko smo po maturi pili odhodnico? Tedaj si bil še tako čvrst in zdrav — a danes, malo za leto dni, grem že k Tvojemu pogrebu . . .

In stal sem ob Tvojem mrtvaškem odru.

Bled in upaden si spaval nevzdrumno spanje med duhtečimi cveticami in blede gorečimi svečami. Tvoji dragi domači so zadušeno plakali: izgubili so s Teboj mogočen up, ki so ga trdno upali že toliko let . . .

In meni je postalo tako težko, tako tesno in solze so mi silile v oči, ko sem Te zrl mirno, malce na smeh se držečega, spavati v beli krsti.

In zdelo se mi je, kakor da bi mi hotel dejati:

„Pozdravi tovariše!“

In skoraj so rezko v hiši zapeli udarci kladva — zabijali so Te ob bolestem joku dragih Ti domačih in ob vročih solzah v očeh Tvojih sovaščanov.

In spremili smo Te k večnemu počitku, želeči Ti vsi: Sladko spavaj, blaga duša Vidimo se nad zvezdami . . .

In, Janko, jaz sem izročil tovarišem Tvoj zadnji pozdrav . . .

Jos. Dolinar.

nekateri dunajski listi. »Slovenec« torej ni ponaredil zapisnika, ker so dotični medklici v stenogramu prešrtani, in ker se je »Slovenec« člankar gotovo opiral na ustne izjave čeških poslancev in njihovih glasil. Sicer pa je g. dr. Plaček, kakor sem že omenil, zavrnil g. Plantana, kar gotovo dokazuje, da je g. Plantan »izzval Čeha«, kakor je trdil »Slovenec«.

Ako je torej g. Plantan hotel popraviti vtis svojega govora, imel je priliko koncem današnje razprave. Tega pa ni storil.

Na druge napade v »Narodu« ne reagujem, ker se sami obsojajo po navedenih dejstvih.

Krošnjaštvo.

Danes je bil v razpravi § 30. Poslanec Povše je utemeljil resolucijo, ki se glasi: C. kr. vlada se pozivlja, da naredbenim potom krošnjašem iz kočevskega, drnmaljskega in novomeškega okraja, ki po § 16. obdržé svoje stare pravice, dovoli prodajati poleg južnega sadja tudi izdelke domače industrije, kot rešeta, sita in lončeno robo ter galanterije to in tkano blago, ker imajo po dogovoru z ogrsko vlado ogrski krošnjaši pravico v naši državi prodajati tako blago.

Paragraf 30. je obveljal z malo premembo.

Paragraf 31. določa, da more trgovinski minister v dogovoru z ogrsko in bosansko vlado v posebnih slučajih tudi drugim osebam, ki niso označene v § 30., dovoljevati izjeme. Obvelja brez premembe.

Paragraf 32. določa, da tudi po novem zakonu vsi krošnjaši obdržé dovoljenje, dokler jim ne poteče veljavnost knjižice. V zaprtih krajih mora se domačinom (§ 12.) dovoljenje podaljšati za eno leto. Isto velja za krošnjaše iz krajev, ki imajo po § 16. posebne pravice, ne gledé na starost. Tem krošnjašem more vlada dovoljevati tovarno in vprežno živino, toda ne za prevažanje obleke, perila, papirja, usnja in enakega blaga.

Paragraf 33. Zakon stopi v veljavo šest mesecev po objavi, ob enem pa so razveljavljene vse dotične naredbe iz leta 1852, 1881, 1883 in 1895.

Zbornica je konečno tudi v tretjem branju odobrila načrt zakona. Vse resolucije, ki so jih poslanci vložili mej razpravo, se izročé obrtnemu odseku; mej temi je tudi resolucija posl. dr. Gregorčiča, ki vlado pozivlja, naj poizvó, v koliko so bili deležni starih pravic krošnjaši v kobaridskem okraju, ter jim dovoli te ugodnosti še nadalje, v kolikor to zahteva pomanjkanje zaslužka v tem okraju.

Koncem seje je češki poslanec Heimrich utemeljil nujni predlog, naj zbornica pritrdi premembi § 12. v načrtu zakona proti trgovini z žitom na borzi, katera ga je sklenila gosposka zbornica.

Češko-nemška sprava.

Včeraj, kot smo omenili, je zagledal beli dan odgovor zastopnikov češkega naroda na znani nemški elaborat. Odgovor je po obsegu še obširnej, nego nemški elaborat ter točko za točko razmotriva s stališča popolne enakopravnosti. Odklanjajo s večinoma vse nemške zahteve, vendar so Čehi izjavili se voljne, da se udeležé nadaljnjih pogajanj. Z vsebino odgovora se bomo obširneje pečali pozneje, za danes pa le samo to pripomnimo, da se z odgovorom načelno strinjajo vse češke stranke na Češkem in Moravskem, ter so češkemu elaboratu pritrdili celo konservativni veleposestniki, čeravno izjavljajo, da bodo pri pogajanjih predložili svoj poseben elaborat.

Pomnoženi odsek nemških poslancev iz Češke se je sošel k posvetu takoj po prejemu češkega odgovora. Razgovor je trajal več ur. Sklenili so v današnjem skupnem posvetovanju vseh nemških poslancev Češke podati poročilo ter je ob enem predložiti vsem ostalim nemškim strankam. Novega odgovora bržkone Nemci ne izdajo, marveč bodo prepustili vso nadaljnjo akcijo vladi.

Ministerski predsednik je te dni izjavil nekemu časnikarju, da bo z vsemi močmi pospeševal češko-nemško spravo, ker je rešitev tega spornega vprašanja velike važnosti za državo. Körber je izjavil, da čaka le še odgovora čeških poslancev, potem bo pa takoj storil potrebne korake, da se izvede pravna akcija.

To se je zgodilo in na vladi je sedaj, da završi ono veliko delo, s katerim se je zaman pečalo že toliko državnikov.

Imenovanje novih članov gosposke zbornice.

Pred nekaj dnevi smo objavili imena novih 27 članov gosposke zbornice ter po oficijoznih listih pripomnili, da jih pripada 13 desnici, po sedem pa liberalni ter srednji stranki. V resnici pa temu ni tako, ker pomenja sedanje imenovanje znatno pomnožitve glasov na levi. V istini namreč pripada desnici le 11, liberalcem 9 in srednji stranki 7 novih članov. Neki drugi vir trdi celo, da so med imenovanci le trije neliberalci. Desnica je dobila s tem imenovanjem komaj toliko članov, da je izpolnila valed smrti izpraznjena mesta, mej tem ko je na levi od zadnjega imenovanja umrlo le 5 članov. Stevilo liberalnih glasov se je torej na levi pomnožilo za enajst. S tem imenovanjem se je torej iznova pokazala znana Körberjeva »nevtralnost«. Ali meni dr. Körber, da se iz sedanjega zamotanega položaja ne bo drugače mogel rešiti, nego s tem, da si pridobi naklonjenost židovskega kapitalizma in židovskega časopisja?

Skrb francoskih framasonov za šolstvo.

Židovski liberalci vseh dežela in narodnosti z vsemi mogočimi priveski hočejo veljati v javnosti v obče za edino prave prijatelje ljudske naobrazbe in šolstva sploh. Da pri tem niso izvzeti framasonski liberalci v Franciji, se umeje samo ob sebi. Saj ravno ti vodijo neprestan boj proti »nazadnjaškim« klerikalcem, ki so, kakor spkšno znano, največji »sovražniki šolstva«. V resnici je seveda ravno v Franciji le nasprotno resnično. Ko so framasoni zatvorili 3250 slobodnih kongregacijskih šol ter s tem oropali pouka 200.355 učencev, ki so še dolžni pohajati ljudsko šolo, so naglašali po svojih trobilih, da bodo vsi učenci lahko sprejeti v državne in druge brezverske šole. Sedaj se je pa pokazalo, da so mogli sprejeti v te zavode le 65.715 učencev, torej slabo tretjino, vsi ostali bi se bili na kljub šolski dolžnosti klátili po cestah. Temu se je nekoliko odpomoglo s tem, da so resnični mladoljubi otvorili nekaj zasebnih šol s pomočjo svetnih učiteljskih moči ter vsprejeli v svoje zavode drugo tretjino, 64.548 učencev. Ena tretjina, 68.002 učencev, je pa še vedno brez vsakega pouka in to le radi tega, ker je vladajoča framasonska klika toli »vneta« za ljudsko izobrazbo.

Stavka v Marsilju in njen pomen.

Za Parizom in Lyonom največje mesto francosko in prvo trgovsko pristanišče v zapadni polovici, Marsilj, je tako srečno, da ga že dalj časa vlada socialno demokratična večina. Da je tudi delavstvo skoro vse socialnodemokratično, je jasno. Zlaj pa je počila stavka pristaniških delavcev, katera odpira Francozom čuden razgled v bodočnost.

Pristaniški delavci marsiljski so namreč še izza časov ministra Colberta polvojaško organizirani. Njih službo smatrajo že od nekdaj kot nadaljevanje vojnega mornarstva. Imenujejo se zato »morski zapisanci« (inscrits maritimes). Valed tega je francosko pristaniško delavstvo v čisto drugačem položaju, kakor pa delavstvo drugih narodov. M.d tem, ko najemajo angleški in italijanski pristaniški podjetniki zamorce, Kitajce in druge ljudi za slepe cene, sme v marsiljskem pristanišču delati samo v državni službi stoječi »inscriti«. Država jih nadzoruje in jim je dolžna dati vsak dan meso, vino in mesečno po 140 do 170 frankov.

Zlaj se je pa uprla ta vojaško organizirana množica. Že 18 dni stoji v pristanišču vse delo. To pomeni pač silno hudo udarec za marsiljsko trgovino. A stavkujoči pozivljajo tudi vse druge delavce, naj stopijo v stavko. Tu se ne gre več za zboljšanje plač. Načelnik stavkujočih Rivelli je naravnost rekel vladnemu komisarju: »Pomorski tudi odstopimo od svojih lastnih zahtev, da bi s celim proletariatom tvorili eno vrsto in izvedli revolucijo.«

Kaj bo storila proti temu socialistična francoska vlada? Combes, ki ima toliko poguma proti redovnicam, proti socialistični revoluciji v Marsilju — molči!

Vojska proti Venezueli.

Z včerajšnjim dnem se je Nemcem in Angležem pridružila tudi Italija. Nje zastopnik, poslanik v Caracasu, je že ostavil svoje mesto ter ob odhodu izročil ultimatum, v katerem zahteva, da se izplača Italiji 120.000 funtov šterlingov. Ta korak je pa ojunail še Spance in Belgijce, da so tudi ti prišli na dan s svojimi zahtevami. Sicer Spanija ter Belgija še nista vročili ultimata ter nju zastopnika še ostaneta na svojem mestu, toda v posebni noti sta opozorila venezuelsko vlado, da uživata Spanija in Belgija pravico do največjih ugodnosti in da zahtevata za slučaj, da se ugoti zahtevam drugih velesil, da se tudi njima meri z enako mero. Pripomniti je, da uživa enake pravice, kakor ti dve državi, tudi Francija, ki pa jih ima zajamčene na podlagi zadnje pogodbe z Venezuelo.

O vzrokih, ki so napotili Italijo za skupni korak z Nemčijo in Anglijo, je podal italijanski zastopnik v Washingtonu naslednje pojasnilo: Italijanska vlada je z ozirom na zahteve prvih dveh držav odločno a uljudno opozorila venezuelsko vlado, naj zadosti svojim dolžnostim napram Italiji. Odgovor, s katerim se odklanjajo italijanske zahteve, je pa naravnost žaljiv, in Italija je bila prisiljena pridružiti se skupni akciji proti Venezueli.

Nastop Italije v Washingtonu popolno odobrujejo in baje niti ne bodo poslali v La Guayro vojnih ladij, da ne bi s tem spravili zedinjenih velesil v kako zadrego in dali predsedniku Castro novega poguma.

O položaju v notranjem deželu se poroča berlinskemu »Localanzeiger« iz Novog Jorka, da se položaj sodi vse preveč pesimistično. Prebivalstvo je navdušeno za predsednika Castro, vse dijaštvo je prestopilo v armado ter vodi agitacijo pod geslom: Vojska do konca!

Nasprotno pa javljajo viri iz Caracasa, da je tje že došel vodja vstašev Hernandez, ki ga je z navdušenjem sprejela na tisoče broječa množica. Vstaški vodja izjavlja, da hoče deželo obvarovati večjih nepravil, toda ker noče postopati v edinosti s Castrovo vlado, ni pričakovati kakega resnejega odpora od strani Venezuele.

Iz brzojayk.

Kneginja Hohenberg. »Corr. Vilhelm« javlja s avtoritativne strani, da so vesti o premembi značaja prestolonaslednikove soproge prezgodnje. — Nižjeavstrijski deželni zbor bo takoj v jutrišnji prvi seji volil deželni odbor in potrebne odseke. — Učiteljsko vprašanje na Češkem. Vlada se je v tem vprašanju sedaj toliko udala, da dovoli 1 K 70 v. davka na pivo. Čehi zahtevajo, kot znano, 2 K. Upanje pa je, da pride v deželnem zboru do srazumljenja. — Poraz italijanskih framasonov. Parlamentarna komisija italijanske zbornice je definitivno zavrгла načrt o ločitvi zakonske zveze. Sodi se, da se zbornica sedaj sploh ne bo pečala s to zadevo. — Večino ministrov odslovil je te dni koreanski cesar. Nekatere izmed njih je celo poslal v prognanstvo. — Kravava volitev predsednika na Haiti. Danes volijo predsednika te republike. Kandidat za to mesto je neki Calin, ki je pa že pred par dnevi moral ubežati v ameriško poslaništvo. Na ulicah se je te dni mnogo streljalo.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 18. decembra.

Sveti oče italijanski duhovščini.

V zadnji okrožnici priporoča sveti oče italijanski duhovščini, naj se, kar more, približuje ljudstvu, kateremu delajo zapeljivci lažnive obljube in ga slepe z lažmi. Bogoslovci v semeniščih se naj temeljito izobražujejo v socialnih vedah, da bodo mogli med ljudstvom vspešno delovati. Kot vodilno smer priporoča sveti oče krščansko demokracijo.

Umrli je predvčerajšnjim ob 1/7. uri zvečer v Župuh g. Matija Breclj, star še le 58 let, oče velečislanskega gospoda dr. Antona Breclja. Bil je svoji družini skrben oče, župniji Šturije vzor krščanskega moža in vsikdar odločen in odkrit, značajan

Pes je ustrelil gospodarja Posostnik Daniero v La Rochelle je bil ta dni na lovu. V trenotku, ko je odložil puško skočil je pes kvišku proti gospodarju. Pri tem se je taca psa zadela ob petelina puška ki se je sprožila. Krogla je zadela posestnika v srce. — Obtoženci za zanačarovanji s številkami. Pred porotnim sodiščem v Montpellier se je začela obravnava proti 106 Arabcem, ki so se udeležili 23. aprila l. 1901 v Margueritte v Alžiriu ustanka. Da se sodišče ne zmoti pri kompliciranih imenih obtoženih Arabcev so obtoženci zaznamovani s številkami, katere imajo obešene okolu vratu. — Najdenec s 7000 rubljev. Pri vratih zdravnika Golovševa v Moskvi je pozvonilo a ko je odprl, ni videl nikogar. So le potem je zazrl na pragu čedno košaro, v kateri je ležalo skrbno shranjeno novorojeno dete. Zdravnik je vzel košaro v svoje stano vanje. V isti čas pa je bil slučajno pri njem v obiskih veleposestnik knez Sihovskoj, ki se je izjavil pripravljenež vzeti k sebi to, na čuden način v hišo padše dete. Ko pa je dvignil novorojenka iz košare, našli so pod njim ovoj s 7000 rublji. — Santos Dumont je pozval k tekmo.

vanju z zrakeplovem, ki se da voditi, brata Lebaudy. Stava bo 100.000 frankov. Tekmovanje se vrši prihodnje leto. — 80.000 bolnikov je bilo letos že sprejetih v du najsko javno bolnico. — Sole radi mraza zaprte so v Lvovu.

Razdražene buče. Družba kmečkih fantov iz Crestina v Ameriki se je pred par dnevi podala na lov na divje buče. Na nek-kih pečinah so opazili več gnezdov bučel, ki so pa uboge lovce grozilo opikale, kakor hitro so se isti upali v bližino. Kot posledica hudih pikov bo eden izmed lovcev izgubil obe oči, drugi so pa tudi vsi v pre-cejšnji nevarnosti, da se jim ne zastrupi kri.

Prvi sneg v Clevelandu so dobili pred štirinajstimi dnevi. Posebno gosto je naletaval v Glenville, toda bilo ga je tudi opaziti v drugih krajih mesta.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 18. dec. (C. B.) Na razna vprašanja o sedanjem stanju negot- benih pogajanj je izjavil danes mi- nisterski predsednik, da sta se obe vladi zedinili glede novega carin- skega tarifa ter carinske in tr- govinske zveze izvzemši malo šte- vilo točk. O posamnih točkah vladi še nista edini, vendar se odloči v naj- krajšem času. Dotlej pa vladi ni mo- goče objaviti carinskega tarifa, ki tvori, četudi le v širšem pomenu besede, del pogodbe, ker je uspeh pogajanj z ogrsko vlado ter mora vplivati na bodočo tr- govinsko politiko tostranske državne po- lovice. — Kar se posebej tiče vin- sko carinskega vprašanja, se opira dr. Koerber na opetovane vladne izjave, ki je obljubila v polnem obsegu varovati v postev prihajajoče interese. — Ko so še ministerski predsednik, železniški ter trgovinski minister odgo- vorili na razne interpelacije, je zbor- nica nadaljevala razpravo o načrtu glede termino-kupčije.

Dunaj, 18. decembra. Zasedanje dr- žavnega zbora je bilo danes odgo- deno. Zbornica je rešila zadevo o ter- minske kupčiji. Poslanec Iro je predla- gal, naj se zakon o terminski kupčiji sprejme po prvotnem načrtu. Ta pred- log je zbornica s 170 proti 93 glasov- om odklonila in je sprejela spremembo, katero je določila gospodarska zbornica. Nato je odobrila zbornica podpore vsled uim poškodovanim krajem in zadevo o znižanju cene soli za živino. Koncem seje so poslanci pričakovali, da bo Körber govoril, in se zbrali okoli njegovega sedeža. Körber je vstal in nemo oddal predsedniku Vetterju polo papirja. Vetter je naznanil, da je zase- danje odgodeno. Vzbudilo je mnogo za- čudenja, da Körber ni govoril.

Dunaj, 18. decembra. Nemški listi izjavljajo, da so češke zahteve nevspre- jemljive, vendar so nadaljna pogajanja mogoča in se v kratkem prično.

Dunaj, 18. decembra. Vojni mi- nister Kriegerhammer je demisio- niral. Domneva se, da bode njegov na- slednik fml. Schoneich, ali fml. Putt- reich ali pa poveljnik graški Succo- vaty.

Dunaj, 18. decembra. Wolfovi so- mišljeniki so pričeli nabirati prostovoljne darove, da se pokrijejo Wolfo stroški, katere je imel z zadnjo pravdo.

Zofija, 18. decembra. Ruski car je daroval za makedonske begune deset tisoč rubljev.

Curih, 18. decembra. Voznik Togg- weiler je ustrelil svojo ženo, dveletno hčerko in taščo.

Darmstadt, 18. decembra. Tukaj- šnja Darmstadtska banka naznanja, da ji je uradnik Nessler poneveril 700.000 mark in pobegnil.

Umrli so:

14. decembra. Marija Prestopnik, delavčeva hči, 15 mes., Streliške ulice 15. Bronchitis chron. Eclamps.

15. decembra. Cvetana Petrič, postnega (fi)jala hči, 8½ leta, Radeckega cesta 2, Bronchitis. Pneumo- nia crouposa. — Marijana Arce, gostij, 82 let, Trta- ska cesta 8, ostarelost. — Neža Černice, zasebnica, 66 let, Martinova cesta 16, Carcinoma ventriculi

V bolnišnici:

13. decembra. Jožefa Kokalj, kajzarjeva žena, 34 let, jetika. — Ana Ladež, posestnikova žena, 48 let Paralysis cordis.

14. decembra. Leopolda Erklavc, kajzarjeva žena, 32 let, pljučnica. — Ivan Šelko, vpok. železn. spre- vodnik, 73 let, vsled raka v trebuhu.

15. decembra. Neža Belec, posestnikova žena, 60 let, Uleus crucis arterio sclerosi

Meteorološko poročilo.

Vidica nad morjem 506-2 m, srednji zračni tlak 736-0 mm

Čas opa- zovanja	Stanje baro- metra v mm.	Tempe- ratura po Celsiju	Vetravi	Nebo	Padačina v 24 urah
17. 9. uveč.	733-2	-2-8	sl. zab.	jasno	
18. 7. jutri.	735-0	-3-0	p.m. ssvzh	sk. jasno	0-0
2. popoln.	731-6	-6-4	sr. zab.	del. jasno	

Srednja večerajšnja temperatura -4-0°, normale -1-8°

Dunajska borza

dné 18. decembra.

Skupni državni dolg v uobah	101 35
Skupni državni dolg v srebru	101 20
Avstrijska zlata rent 4%	120 5
Avstrijska krona rent 4%	100 50
Ogrska zlata rent 4%	120 10
Ogrska krona rent 4%	97 90
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gid.	15 48
Kreditne delnice, 160 gid.	671 -
Londona vista	239 32½
Španski drž. bankovci za 100 m. nem. drž. valj.	117 05
20 mark	23 42
20 frankov (napoleonor)	19 07
Italijanski bankovci	95 25
2 kr. cekini	11 31

Zitne cene

dné 17. decembra 1902.

(Termin.)

Na dunajski borzi:

Za 50 kilogramov.

Pšenica za spomlad	K 7 90 do 7 91
Rž za spomlad	7 - " 7 01
Koruzna za maj-junij 1903	" " "
Oves za pomlad	6 69 " 6 60

Na budimpeštanski borzi:

Pšenica za april	K 7 81 do 7 82
Rž za april	6 73 " 6 74
Oves za april	6 28 " 6 29
Koruzna za maj (1903)	5 82 " 5 83

(Efektiv.)

Dunajski trg.

Pšenica banaška	K 8 40 do 8 35
" južne železnice	7 95 " 8 30
" "	7 05 " 8 25
Ječmena	6 20 " 7 25
" ob Tisi	6 10 " 7 75
Koruzna ogrska stara	7 10 " 7 15
" nova	5 80 " 5 95
Činkvanti	7 - " 7 10
" stari	6 60 " 6 60
" novi	6 75 " 6 95
Oves srednji	6 75 " 6 95
Fizol	6 75 " 14 -

VABILO

na

izredni občni zbor

kmetijskega društva v Št. Vidu pri Zatičini,

registrov. zadruga s omejeno zavezo kateri se bo višil

dné 11. januarja 1903

ob 8. uri zjutraj

v prostorih h. št 52 v Št. Vidu pri Zatičini.

Dnevni red:

1. Sklepanje o razpustu društva.
2. Slučajnosti.

1396 1-1

Pomožni uradnik

z dobrim sodnijskim spričevalom, vojaščin- prost, želi vstopiti takoj ali vsaj do 1. jan. 1903 v službo k sodnji ali v kako od- vetniško ali notarsko pisarno.

Ponudbe prositi pod „Pisar“ na uprav- ništvo „Slovenca“.

1317 3-3

V najem dam dve veliki kleti

v novi hiši na Selu pri Ljubljani št 18. Več se poizve pri lastniku Janezu Bricelj, Moste št. 47.

1374 3-3

Primerno darilo!

Žrebanje nepreklicno
15. januarja 1903.

Glavni dobiček
Kron 40.000 Kron

Umetn. obrtn. društva srečke
po 1 krono

priporoča
J. C. MAYER
v Ljubljani. 142 1

Dobre ure cenó s 3letnim jamstvom raz- pošilja tovarna ur v Mostu

HANNS KONRAD
trgovina z urami in zlatino
Most (Brüx) št. 234, Češko.
Dobre rem. ure iz nikla gl. 3-75
Prave srebrne rem. ure „ 5-80
Pristne srebrne verižice „ 1-20
Budilniki iz nikla „ 1-95
Moja trdka je odlikovana s
s. c. kr. orlom, z zlatimi in sre-
brnimi svetnjami in ima na
razpologo na tisoče priznanskih
pisem. — Cenik s podčami
brezplačno 573 1-0-65

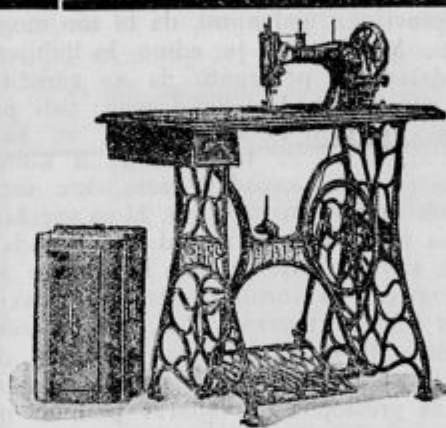
Gostilna

1281 6

„pri zlati ribi“
priporoča vsak petek sveže
morske ribe.

S spoštovanjem

Franc Rozman.

Božič!

1400 2-1

Najlepše in najkoristnejše božično
darilo za družino je

šivalni stroj „Pfaff“

katero v popolnosti in rabnosti ne prekosi nobeden drugi.

Pfaffovi šivalni stroj je posebno pripraven za vdelavanje (Stuken).

Velika zaloga pri **F. Tschinkel, Ljubljana, Sv. Jakoba trg.**

Vsak petek
sveže morske ribe

1329 4

pri **J. C. Praunseis-u,**

trgovcu z delikatesami
in špecerijo.

Izšel je

krasen slovenski skladni koledar

za trgovine, obrte, urade,
pisarne, šole in posamnike

v moderni in elegantni obliki v založništvu trške

IVANA BONAČA v Ljubljani.

Cena je vzlic okusni izdelavi zelo nizka, samo 70 vin, s pošto 20 vin. več in naj se blagoviti ta znesek v znamkah ali po nakaznici naprej vposlati.

Prekupci dobé velik rabat in se na zahtevo pošlje cenik. Trgovci porabijo istega lahko kot lepo novoletno darilo in se brezplačno vtisne njih firma.

Da ne bode, ako koledar kmalu poido, prepozno, prosim gospode naročnike, da se čim preje oglašé, ker se bo pri razpošiljanju na take v prvi vrsti oziralo.

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za zgube pri izžrebanju najmanj- šega dobitka. — Promese za vsako žrebanje. Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarična delniška družba

„MERCUR“
I., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strubelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh, potem o kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni nasveti za doseg kolikor je mogoče visokega obrestovanja pri popolni varnosti naloženih glavnih. 134 137